

SYNODAAL PROCES

STILTE EN UITWISSELING VOOR GELOOFSGEMEENSCHAPPEN

In de vorige 'Doortocht' is aangekondigd dat er meerdere artikelen zullen verschijnen over het synodaal proces dat nu gaande is in de katholieke kerk. Het proces is nu ruim een jaar gaande, en zal de komende twee en half jaar nog in de actualiteit staan. Hier is actualiteit voor een twee-maandelijks tijdschrift natuurlijk erg relatief. Maar het is ook veeleer dat we naar dit proces kijken met een Franciscaanse bril. Al zal soms het vizier verbreed worden naar een wereldwijd perspectief.

Het is alsof velen nog zoeken naar de betekenis van dit synodale proces. Iedereen krijgt ruimte om diens aanvoelen kenbaar te maken, maar tegelijkertijd wordt er gezegd dat het niet gaat om inspraak zoals bij een democratisch proces. Er is niet enkel een oproep dat het volk Gods zich uitspreekt – zij die in het verleden enkel tot beamen kwamen – maar het is ook een oproep voor alle ‘vertegenwoordigers’ om nauwkeurig te luisteren – dat sluit niet altijd aan bij oude leiderschapsopvattingen. Dat bisschoppen een discutabel onderwerp – zelfs kardinale punten – als irrelevant ter zijde konden schuiven, getuigt niet van een open luisterende houding. Dit zijn gewoonten van een alleenheerser, die we moeten verwijzen naar de geschiedenis. De kerk mag van het hiërarchische Petrus’ model, overgaan naar Paulus’ cirkelmodel. Of zoals een Amerikaanse Jezuïet het uitdrukte: de kerk is geen instituut van en voor de perfecten, waarbij de overigen er enkel zijn ‘to pray, pay en obey’ (te bidden, betalen en gehoorzamen). Kerk is iedere samenkomst van Gods Volk; om gezamenlijk te bezinnen, te bidden, te verstaan en te ondersteunen, ook naar de wereld waarin zij staan. Iedere geloofsgemeenschap mag zich oriënteren op de wijsheid van H. Geest.

Kloosters zijn dergelijke geloofsgemeenschappen waar al eeuwen de ervaring is met het broederlijke/zusterlijke overleg. In het overleg van een kapittel, met een uit hun eigen midden voortgekomen voorzittende (abt/vader, prior/eerste, minister/dienaar), probeert zij gehoorzaam te zijn naar de gemeenschappelijke wijsheid. Met de voetnoot: Leo, volg je geweten, wees gehoorzaam aan je roeping. De geloofsgemeenschap van een klooster is natuurlijk veel meer op elkaar betrokken dan een ge-

loofsgemeenschap van stad en omliggende streken. Deze kloosterlijke ervaring mag een bijdrage schenken aan het synodale proces.

Jos Moons drukt het in zijn boek scherp uit, dat we ‘op weg zijn naar een luisterende kerk’. In de grote geschiedenis van het christendom zijn al diverse ervaringen opgedaan. Hoe kan je zoveel mogelijk mensen erbij betrekken en ook dat het levendige processen blijven; dat je niet vast komt te zitten in procedures. Alsook het onderscheid tussen de verschillende processen wanneer het gaat om geloofsinhoud (dogma), geloofsvorm (ritueel) of tucht & recht in de geloofsgroep (aanstelling en discipline). Op al deze gebieden zijn er in de geschiedenis voorbeelden te vinden van zowel ten goede als ten kwade. Alsook een hedendaagse opmerking dat bij de marginale plaats van geloof een geloofsgemeenschap soms niet meer in staat is tot uitoefening van de gemeenschappelijke taken. Het vraagt van iedereen inzet om een cirkel te kunnen vormen, maar wat te doen als die er niet is?

Er is in het vorige artikel van Doortocht

verwezen naar Koinonia, waar in een artikel wordt gewezen op de Franciscaanse elementen die middels het synodaal proces worden wakker geroepen. Zeer kort samengevat: je mag vertrouwen dat het evangelisch leven vanuit een fraterniteit ruimte geeft aan roepingen. Ik meen ook dat we dienen te kijken naar de elementen van roepingen, en dus onze eigen roeping voor ogen houden. Hiervoor mogen we ons ook spiegelen aan elementen in de roeping van Franciscus en Clara. Ik onderscheid de roeping van Franciscus in vier elementen: zijn schuilen in hollen, de roep van het kruis, de vredeskus bij de melaatse, en de verkondiging in doen en spreken.

Aanvankelijk kwam Franciscus' zoeken tot uitdrukking in zijn verschuilen in hollen; luisteren naar de stilte. Stilte heeft veel te vertellen. Later in zijn leven werd dit dat hij zich kon verschuilen in zijn habijt; vervuld worden van Gods liefde. We hebben de stilte nodig.

De roep van het kruis was 'Herstel mijn huis'. Het is duidelijk een beweging die begon met een renovatie, maar uiteindelijk zich ging richten op het komen tot broederschap. En dan niet enkel met de broeders in een hutje, maar breed kijkend kritisch en steunend naar de hele kerk.

De vredeskus bij de melaatse is niet altijd even duidelijk wie deze aan wie schenkt. Bij Franciscus komt hier de gevoeligheid voor de armoede. Zowel in zijn concreet weerbarstige vorm, alsook de leegte die tot ontvankelijkheid leidt. Bij de verzorging van de melaatsen komt ook de gevoeligheid voor de kwetsbaarheid tot uitdrukking. Christus die present is in de kleine arme.

Verkondiging van het evangelisch leven is door dit met elkaar te doen. Niemand had Franciscus gezegd wat hij moest doen toen broeders zich bij hem aansloten. Maar gaandeweg ontdekten ze welke regels en welke uitzonderingen nodig zijn. Op zich was dit al sprekend genoeg.

Bij de meeste afdelingen is tegenwoordig de kern in het geloofsgesprek tot bemoeiding en in de gedeelde stilte. Het heeft de sfeer alsof die naar binnen is gericht; oproepend tot meelevendheid met de oefeningen in het hutje. Dit is nog niet het franciscanisme in volle bloei. Hier heb ik geen moeite mee als de onderlinge band open staat voor nieuwe geluiden, een volgende generatie. Ik meen dat het geloofsgesprek over (facetten van) franciscaans evangelisch leven ons laat meedeinen bij het synodaal proces.

Voor de wereldkerk gaat het synodaal proces nu de continenten-fase in. In maart is er de Europese samenkomst in Praag. Een vers van Jesaja geeft het motto weer: 'Vergroot de ruimte van uw tent'. In de verkennerij heb ik geleerd dat je dit doet door de zijkant open te rollen en de scheerlijnen te verplaatsen. Er is recentelijk ook bekend geworden dat de samenkomst in oktober zal starten met een gebedsmoment verzorgd door Taizé, die ook eens een jongerenconcilie heeft georganiseerd. Deze

twee elementen spraken mij zeer aan, een tent waarin de wereld kan samenkomen, in stilte en uitwisseling. Want het gaat niet om de wereld 'tot geloof brengen', maar om het 'geloof in de wereld' te bevestigen. We staan telkens in het leerproces om als licht-brengers de ware en schone goedheid centraal te stellen.

Macair Wegman ofm cap